

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

Красовська К, ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКАМИ ОСВІТИ	69
Кривонігова О.В., Паніна М.А. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	72
Начінова О.В., Ганган А.С. РАННЯ ДІАГНОСТИКА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В КОРЕКЦІЇ РОЗЛАДІВ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
Начінова О.В., Георгієва В. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ НА ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ ОСВІТИ	79
Начінова О.В., Поплімах Ю. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ	83
Привалова О.С., Стахова Л.Л. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	87
Соколова Г.Б., Бойко А. КОРЕКЦІЯ ДИСПРАКСІЇ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	91
Соколова Г. Б., Козій К. О. МОНТЕССОРІ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	96
Соколова Г.Б., Никифорова Ю.С. ПІСОЧНА ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
Соколова Г.Б., Пенковська А.В. ЦИФРОВА СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА В УМОВАХ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	105
Соколова Г.Б., Чередник К.С. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	109
Форостян О.І., Анкудінова В. КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	112
Форостян О. І., Артишева К. О. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ У ДІТЕЙ ІЗ АУТИЗМОМ	115
Форостян О.І., Афтанас М.Є. ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОГО МАСАЖУ У КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	119
Форостян О. І., Варга В.-Д.М. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	122
Форостян О.І., Гаркава М.М. РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	124
Форостян О.І., Ковалів Р. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	128
Форостян О.І., Москаль Д. КОРЕКЦІЯ ДІСГРАФІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	130
Форостян О.І., Стоколос А. КОРЕКЦІЯ ДИСЛЕКСІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	133
Форостян О.І., Тарнавська А.Ф. ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	136
Форостян О. І., Фертіченко Н. РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	140

КОРЕКЦІЯ ДИСЛЕКСІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Дислексія є одним з найпоширеніших специфічних порушень навчання, яке впливає на здатність дитини опанувати навичками читання та письма. Вміння читати та писати у сучасному світі є одними з найважливіших навичок, які є необхідними для гармонійного навчання та розвитку особистості. Читання надає дітям доступ до шкільних знань, та надає перевагу упродовж усього життя.

У дітей молодшого шкільного віку, коли закладаються основи грамотності, своєчасна корекція порушень читання є критично важливою для подальшого успішного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел дає змогу оцінити, що найактивніше в Україні дислексія досліджується з огляду на педагогічні аспекти. Наявні також праці, які розглядають дислексію з позиції її нейропсихологічних механізмів, і спираються на наукові праці закордонних фахівців. Найчастіше корекція дислексії розглядається в системі корекції мовленнєвих порушень.

Дослідження на тему корекції писемного мовлення були проведені багатьма вченими в Україні (А. Винокур, Е. Данілавичюте В. Ільяна, К. Коляров, Т. Левіт, В. Тарасун, Н. Чередніченко, М. Шевченко, М. Шеремет, та ін.) та закордоном (R. D. Davis, Dr S. Dymock, W. P. Morgan, G. Reid, та ін.).

Сучасні наукові дослідження свідчать про те, що рання діагностика та корекція дислексії значно підвищують шанси дітей на успішне подолання труднощів у навчанні. Важливим аспектом є розробка та впровадження ефективних корекційних програм, які враховують індивідуальні особливості кожної дитини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для дислексії характерні стійкі, повторювані помилки під час читання. Це можуть бути заміни графічно схожих літер, пропуски букв та складів, помилкове вгадування закінчень слів, заміни та змішування літер, які позначають фонетично близькі звуки, недочитування, спотворення складової структури слова тощо. Варто зазначити, що вкрай рідко можна зустріти якусь одну форму дислексії, частіше декілька форм поєднуються між собою. Розуміння процесів, що є порушеними при кожній формі дислексії дає можливість зрозуміти, на що саме в першу чергу необхідно впливати під час корекції. Дітям із дислексією важко опанувати абетку звичним для усіх способом, з ними варто використовувати методи, що залучатимуть якомога більше сенсорних систем. Такий підхід у навчанні називається мультисенсорним, він забезпечує надходження інформації з різних каналів сприйняття [1].

Логопед в системі корекції дислексії має вміти вірно виокремлювати причини, що лежать в основі порушення, адже це визначатиме навчальні стратегії та час, необхідний для проведення корекційної роботи.

Дислексія являє собою порушення обробки інформації, що часто характеризується труднощами в опануванні грамотністю, які впливають на читання, письмо та орфографію. Дослідник зазначає [2], що порушення також може впливати на когнітивні процеси, такі як пам'ять, швидкість обробки інформації, управління часом, координація та автоматизм. Можуть виникати візуальні та/або фонологічні труднощі, а також, як правило, спостерігаються певні розбіжності в навчальній успішності.

Таким чином, діти із дислексією зберігають загальну здатність до навчання, але мають специфічні труднощі в опануванні навичкою читання. Якщо у дитини наявні порушення в інтелектуальному розвитку, та/або виявлено порушення зору, або слуху, використання терміну дислексія вважається на сучасному етапі недоречним, та пропонується використовувати виключно термін неспецифічні розлади читання [3]. Це дозволяє фахівцям виявити випадки, коли порушення писемного мовлення є вторинними, та правильно будувати стратегії корекційної роботи

В ході експериментального дослідження було розроблено методику діагностики дислексії, що охоплює оцінку навичок читання, стан сформованості вищих психічних функцій та усного мовлення. Дослідження показало, що значна частина дітей із дислексією має порушення саме у сфері фонематичного слуху, звуко-буквеного аналізу та синтезу, що ускладнює процес читання й розуміння тексту. Це підкреслює необхідність застосування комплексної діагностики, яка включає як мовленнєві, так і когнітивні функції.

На основі проведеного експерименту виявлено, що більшість дітей з дислексією демонструють низький рівень сформованості навичок читання, зокрема, їм властивий повільний темп читання, часті помилки у розпізнаванні літер і складів, недостатня розвиненість фонематичного аналізу. У дослідженні було виокремлено форми дислексії для кожної дитини, що дозволило визначити найефективніші стратегії корекції. Констатувальний експеримент продемонстрував, що саме недорозвиненість фонематичних процесів лежала в основі порушення у більшості продіагнованих дітей.

В результаті дослідження було розроблено методику корекції дислексії, що базується на поетапному підході, та включає підготовчий та основний етапи. Підготовчий етап передбачає розвиток функцій, що лежать в основі читання, зокрема фонематичного сприйняття, зорової пам'яті та дрібної моторики. Основний етап фокусується на вдосконаленні навичок читання та розуміння прочитаного з використанням спеціально підібраних завдань. Робота була спрямована на ті ланки, що виявилися зниженими в результаті індивідуальної діагностики.

Апробація розробленої корекційної методики показала, що індивідуальний підхід, який враховує специфіку форми дислексії та рівня сформованості усного мовлення, є ефективним для поліпшення навички читання. Корекційна робота сприяла підвищенню точності та швидкості читання, зменшенню кількості помилок та підвищенню рівня розуміння прочитаного тексту.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що успішна корекція дислексії потребує комплексного підходу, який включає комплексну діагностику, диференційоване визначення форм порушення та адаптовані корекційні методи, орієнтовані на індивідуальні потреби кожної дитини.

Список використаних джерел:

1. Ільяна В. Дислексія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 158 с.
2. Логопедія / ред. М. К. Шеремет. 3-тє вид. Київ : Вид. дім "Слово", 2015. 776 с.
3. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія / Тихонова К.С. – Харків: Ранок, 2021 – 152 с.

Форостян О.І., Тарнавська А. Ф.

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми розвитку лексичного компоненту мовлення у дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ) зумовлена негативною дією останніх на розвиток вищих психічних функцій дітей. Ці порушення серйозно впливають на формування комунікативних навичок, що є ключовими для успішної адаптації та інтеграції дитини в шкільне середовище. Сучасна освіта все більше орієнтується на інклюзивний підхід, який передбачає рівні можливості для всіх учнів, незалежно від їхніх особливих потреб, що підсилює необхідність глибшого вивчення та розробки ефективних методів розвитку лексичного компоненту мовлення у дітей з порушеннями.

Окрім цього, мовленнєві порушення у дітей молодшого шкільного віку часто супроводжуються труднощами у пізнавальній діяльності, соціальній взаємодії та емоційному розвитку. Недостатній розвиток лексичного компоненту мовлення ускладнює не лише навчання дитини, а й її взаємодію з однолітками та дорослими, що може призвести до виникнення вторинних проблем, таких як низька самооцінка, соціальна ізоляція або агресивна поведінка. У зв'язку з цим, дослідження, спрямовані на виявлення та корекцію таких порушень, є вкрай необхідними для забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний етап розвитку теоретичних та практичних аспектів спеціальної педагогіки, психології, нейропсихології, логопедії та нейролінгвістики відзначається інтеграцією наукових знань та досліджень, а також посиленою увагою до детального аналізу загального, психічного та мовленнєвого розвитку дітей з психофізичними порушеннями. Основна мета полягає в забезпеченні

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт